

Sygn. akt II UK 321/17

POSTANOWIENIE

Dnia 19 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z wniosku A.W., K.W., M.W., M.W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
w przedmiocie odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek na
ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 kwietnia 2018 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawców od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 grudnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bez
obciążania skarżących kosztami zastępstwa procesowego
pозwanego organu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
wyrokiem z dnia 14 grudnia 2016 r. oddalił apelację A. i K. W., M. W. oraz M. W. -
następców prawnych K. W. od wyroku Sądu Okręgowego w S. V Wydziału Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 lipca 2015 r., który zmienił w części decyzję
Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z dnia 29 grudnia 2009 r. w ten
sposób, że stwierdził, iż odpowiedzialność K. W. za zobowiązania płatnika składek
(...) Sp. z o.o. w M. z tytułu należności składkowych na ubezpieczenia społeczne,
ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych
Świadczeń Pracowniczych obejmuje okres od 31 stycznia 2005 r. włącznie (pkt 1),

oddalił odwołanie w pozostałym zakresie (pkt 2) oraz orzekł o kosztach procesu (pkt 3).

W skardze kasacyjnej od wyroku „w części obciążającej poprzednika prawnego skarżących odpowiedzialnością przekraczającą wysokość trzymiesięcznego wynagrodzenia K.W.”, skarżący zarzucili m.in. „naruszenie prawa materialnego, przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w tym niezastosowanie, a w szczególności naruszenie art. 116 § 1 pkt 1 lit. a Ordynacji podatkowej i art. 1 ust. 1 i art. 2, w związku z art. 23 i art. 24 Prawa upadłościowego i naprawczego - przez przyjęcie, że pojęcie właściwego czasu dla zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcia postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (układowego) jest tożsame z terminem 14 dni na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości (art. 21 ust. 1 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze). Tymczasem art. 116 § 1 pkt 1 lit. a Ordynacji podatkowej nie posługuje się pojęciem terminu, ale czasu właściwego, pozwalającego na realizację b. rozległych od 2003 r. obowiązków związanych z przygotowaniem wniosku lub oświadczenia, dla celów postępowania upadłościowego.

Dalej zarzucili licznych przepisów Konstytucji RP wskutek niesprawiedliwej, represyjnej i dyskryminującej wykładni art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej, która prowadzi do niesprawiedliwego obciążenia członka zarządu nieograniczona odpowiedzialnością przekraczająca „dorobek jego całego życia”. Następnie zarzucili naruszenie art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z licznymi przepisami Kodeksu pracy, Kodeksu cywilnego oraz Prawa upadłościowego i naprawczego przez pominięcie, że odpowiedzialność skarżących opiera się na zasadzie winy, która była wynikiem „oczywistych” zaniedbań syndyka masy upadłości, co miały potwierdzać zarzuty naruszenia przepisów postępowania: art. 212, 227, 233 § 1 w związku z art. 386 § 4, art. 391 § 1, art. 467 § 4, art. 468 § 1 i 2 pkt 3 i 4 k.p.c. i art. 7 k.p.a. w związku z art. 123 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne związane z samym charakterem odpowiedzialności majątkowej uregulowanej w art. 116 § 1 i 2

Ordynacji podatkowej oraz potrzebę wykładni tego przepisu i określonych w nim przesłanek egzoneracyjnych, jako budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, w tym zwłaszcza ze względu na wątpliwości i rozbieżności w wykładni pojęcia właściwego czasu do zgłoszenia upadłości. Ponadto skarżący twierdzili, że skarga jest oczywiście uzasadniona, „gdyż z jednej strony, to nie wskutek działań lub zaniedbań, ani z winy poprzednika prawnego skarżących lecz Syndyka masy upadłości spółki, dochodzona obecnie od skarżących wierzytelność nie została zaspokojona, z drugiej natomiast strony, to wykazane przez poprzednika skarżących zaniedbania Syndyka masy upadłości wyrządziły szkodę masie upadłości i wierzycielowi, rodząc zarazem wierzytelność o naprawienie szkody, jako wskazane przez poprzednika skarżących mienie upadłej Spółki (masy upadłości), z którego wierzyciel mógł uzyskać zaspokojenie w dalszej znacznej części wierzytelności”.

Skarżący wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w części obciążającej poprzednika prawnego skarżących odpowiedzialnością ponad równowartość trzymiesięcznego wynagrodzenia i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu albo Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie lub zmianę zaskarżonych wyroków oraz uchylenie decyzji dyrektora Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zaskarżonej części.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie i obciążenie skarżących solidarnie kosztami postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie jej do merytorycznego rozpoznania już dlatego, że w analogicznej sprawie ze skargi drugiego z członków zarządu „P.” Sp. z o.o. w M., Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 8 listopada 2013 r., II UK [...] /13, odmówił przyjęcia tożsamej skargi do rozpoznania. Ze względu na dyspozycje art. 1 pkt 1 a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r., poz. 5), który stanowi, że Sąd Najwyższy jest organem władzy sądowniczej, powołanym do sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa

sądów powszechnych, dyrektywa jednolitości orzekania wymaga wydawania spójnych orzeczeń w analogicznych sprawach.

W utrwalonej judykaturze Sądu Najwyższego pojęcie „właściwego czasu” do wszczęcia postępowania układowego zostało jednolicie wyjaśnione, że jest to czas, w którym majątek dłużnej spółki przestał oczywiście wystarczać na zaspokojenie wszystkich długów (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 20 września 2000 r., I CKN 270/00, LEX nr 51340; 8 stycznia 2008 r., I UK 172/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 51; 14 stycznia 2011 r., II UK 171/10, LEX nr 786388 lub 5 maja 2010 r., II UK 351/09, LEX nr 604224). Prewencyjny charakter postępowania upadłościowego lub układowego polega na umożliwieniu wywiązania się przez dłużnika z ciążących na nim długów (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2000 r., I CKN 270/00, LEX nr 51340; z dnia 7 maja 1997 r., II CKN 117/97, LEX nr 50806; z dnia 20 stycznia 2004 r., II CK 356/02, Glosa 2005 nr 2, s. 21). Przy weryfikowaniu zachowania „właściwego czasu” do wystąpienia wnioskiem o ogłoszenie upadłości należy uwzględnić sytuacje, w których próba wszczęcia postępowania naprawczego może być oceniona jako zawinione spóźnienie w złożeniu wniosku o upadłość, jeżeli próba sanacji została podjęta już po powstaniu stanu niewypłacalności spółki, który wszakże wymagał złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika, skoro dłużna spółka nie spłacała należności objętych układem powstałych przed jego zawarciem oraz należności bieżących (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 1997 r., II CKN 117/97, LEX nr 50806 i z dnia 19 marca 2010 r., II UK 258/09, OSNP 2011 nr 17-18, poz. 239). Złożenie przez we właściwym czasie wniosku o wszczęcie postępowania układowego nie zwalnia dłużnika z odpowiedzialności za zaległości składkowe powstałe po zatwierdzeniu układu, gdy zawarcie układu nie eliminowało stanu niewypłacalności spółki uzasadniającego złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, gdyż dłużna spółka nadal nie spłacała nie tylko zaległości powstałych przed jego zawarciem, ale także należności bieżących (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011 r., III UK 89/10, niepublikowany oraz z dnia 12 maja 2011 r., II UK 308/10, OSNP 2012 nr 11-12, poz. 144). Wniosek o otwarcie postępowania układowego zgłoszony w czasie właściwym dla wszczęcia tego postępowania, nawet przy założeniu realności układu, nie stanowi wystarczającej przesłanki do uwolnienia od

subsydiarnej odpowiedzialności z art. 116 Ordynacji podatkowej członka zarządu, którego wina jest niewątpliwa, gdy sytuacja finansowa zarządzanej spółki nie pozwalała już na wykonanie układu, przez co takie działanie „układowe” nie „odwróciło” stanu niewypłacalności, który wymagał złożenia wniosku o upadłość we właściwym czasie.

Nie podlega dyskusji, że egzekucja z majątku spółki, o której mowa przewidziana w art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 u.s.u.s. jest bezskuteczna, jeżeli nie istnieje żadna możliwość zaspokojenia egzekwowanych wierzytelności z jakiegokolwiek części majątku spółki. Bezskuteczność egzekucji rozumiana jest jako niemożność uzyskania zaspokojenia z całego majątku spółki, a nie tylko z pewnych jego składników. Takie twierdzenie jest uprawnione nie tylko wtedy, gdy egzekucja była prowadzona do całego majątku spółki i nie dała rezultatu, lecz także, gdy egzekucja ze znanego organowi ubezpieczeń społecznych (wierzycielowi) majątku spółki okazała się w całości lub w części bezskuteczna, a odpowiedzialni członkowie zarządu nie wskazali w postępowaniu egzekucyjnym na inne mienie spółki, z którego egzekucja umożliwiałaby zaspokojenie tych zaległości w znacznej części.

Należy stanowczo podkreślić, że instytucja przeniesienia odpowiedzialności za zaległości składkowe spółki na członków jej zarządu nie została ustanowiona w celu ochrony dłużnej spółki ani subsydiarnie odpowiedzialnych za długi członków jej zarządu, lecz w celu zabezpieczenia interesów wierzycieli, w tym organu ubezpieczeń społecznych, który w zamiarze odzyskania tych należności wykazał bezskuteczność egzekucji skierowanej do znanych lub ujawnionych mu w postępowaniu egzekucyjnym składników majątku dłużnej spółki. W szczególności chybione było twierdzenie skarżących o rzekomym nadużyciu prawa podmiotowego przez ZUS, który występuje nie tylko w interesie publicznym, ale przede wszystkim w interesie praw tych ubezpieczonych, na których indywidualne konta składkowe nie wpłynęły obligatoryjnie należne kwoty składek z winy nieodpowiedzialnych członków zarządu dłużnych spółek prawa handlowego, które bezpośrednio wpływają na wysokość krótko lub długoterminowych indywidualnych świadczeń z ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji dokonana przez Sąd drugiej instancji subsumpcja ustalonego stanu faktycznego pod wskazane w uzasadnieniu

zaskarżonego wyroku normy prawne nie nasuwała wątpliwości, a sformułowane w skardze problemy prawne, które były oderwane od miarodajnych ustaleń faktycznych, nie mogły wpłynąć na inny niż zaskarżony osąd przedmiotowej sprawy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., o kosztach postępowania kasacyjnego orzekając w zgodzie art. 102 k.p.c.

r.g.